

זה המקצוע שלי: ראיון עם האמן אמנון דוד ער

אמנון דוד ער הוא אחד הציירים הצעירים המצליחים בישראל והוא גם יודע את זה. "זה שאתה מקורי לא אומר בהכרח שאתה טוב", הוא אומר רגע אחרי הזכייה בפרס גדול ולפני "תערוכה במוזיאון תל אביב, "להיות טוב - זה כבר מקורי"

נעה ברק | 6/7/2008 7:07

אמנון דוד ער - דיוקן עצמי צילום: יח"צ

לחשוב על גימיקים כל אחד יכול", מבהיר אמנון דוד ער את דעתו על "מגמות באמנות עכשווית, "אבל זה שאתה מקורי, לא אומר בהכרח שאתה טוב. להבדיל, להיות טוב - זה כבר מקורי".

ער, איש שיחה רהוט, אינטליגנטי ומשעשע, יודע שהוא טוב. יותר מטוב. והוא לא לבד. חיזוקים מהסביבה לא חסרים לו, החל במכתבים מאנשים שראו את ציוריו והתרגשו, אספנים הרוכשים את עבודותיו, דרך אוצר מוזיאון רמברנדט באמסטרדם ד"ר בוב ואן דר בוגרט שגמר עליו את הלל, וכלה בזכייתו בפרס על שם חיים שיף לשנת 2008, שהעניקה לו בין היתר תערוכה במוזיאון תל אביב שהוא מחכה לה בכיליון עיניים.

ער, יליד 1973, כבר ידע כנער אנה פניו מועדות, "כשכולם התנשקו את הנשיקה הראשונה שלהם, אני ציירתי". בבואו להחליט היכן ללמוד, ניסה במשך שנה את "בצלאל", אך נמלך בדעתו. "בלי להעביר ביקורת, חשתי שלא אוכל לקבל הכשרה מקצועית ברמה הכי פרקטית במוסדות הלימוד המקובלים". הוא מסביר, "חשובה היתה לי היכולת הטכנית המזוקקת, ולא "היה קל למצוא חלופות".

ער נועץ בידיד משפחה באשר ללימודי אנטומיה, והנ"ל באורח פלא הכיר את אוסוולד אדלר (אז בן 86), שהיה מומחה בקנה מידה עולמי באנטומיה בציור. "הוא היה די מסויג כשפניתי אליו", מספר ער, "אך התחברנו די מהר. אהבתי אותו והערצתי אותו על אף שהיו לנו חילוקי דעות מקצועיים. אחד השיעורים המרכזיים שלמדתי אצלו, ואני מקפיד ליישם אותו, הוא שתמיד אפשר להיות טוב יותר".

וער מסכים לקביעה. שליטתו הטכנית יוצאת הדופן אינה גורעת מיכולתו לעורר תגובות רגשיות ושכליות, Old School יש שיכנו אותו עזות אצל הצופה. ער מרבה לצייר דיוקנאות, ובהם לא מעט עצמיים, ציורי עירום וטבע דומם אורבני.

הבחירות הנושאות שלי הן די מקריות, לפעמים ממשוה קטן, אפילו רישום זריז, יכול לצאת משהו גדול". כשנשאל לשינויים שחלו בו במהלך השנים, הוא מציין שניים מרכזיים. "בצעירותי נמשכתי מאד לצד הטכני של היצירה, היום הפך הרגשי מעניין אותי לא פחות", "הוא מסביר. "פרט לזה כיום אני מצייר יותר ציורי פנים ופחות נוף. אני מעדיף לעבוד בשקט וגם לא אוהב להיות תלוי במזג האוויר".

הוא אוהב לעבוד עם אותם מודליסטים, עם חלקם נרקמות ידידויות של ממש. "עם הזמן נוצרת דינמיקה רגשית שמוציאה את האישיות", הוא מספר, "חוץ מזה, יש להם בדרך כלל רעיונות טובים איך לצייר אותם". הוא מעיד כי הוא מציב לעצמו אתגרים קשים יותר ככל שעובר הזמן. אלה מתבטאים בין היתר בהתייחסות לסוגיות מורכבות של פרספקטיבה (למשל ציור דרך מראות), ובהגדלת הפורמט שהופכת את העבודה על ציור בודד למומושכת יותר. סגנונו, בציוריו וברישומיו כאחד, הוא ריאליסטי ואקספרסיבי.

שליטתו הטכנית יוצאת הדופן אינה גורעת מיכולתו לעורר תגובות רגשיות ושכליות אצל הצופה. "אני צייר, לא אמן", הוא מטעים. "הציור הוא מקצוע-עבודה, אמנם אחת מהכיפיות ומהמעניינות שאדם יכול לאחל לעצמו, אבל עדיין קשה ותובענית".

ברוח זו מקפיד ער על לוח זמנים סדור. הוא קם בבוקר ומצייר, שוחה אחר הצהריים ("זו הפאזזה"), ומלמד בערבים. במשך שנים עבד לפרנסתו כמאייר וכקריקטוריסט אך לפני מספר שנים עבר להוראה. "ללמד זה כביר", הוא מתלהב. "אני אוהב את התלמידים, מאמין בהם, ושמח מההתקדמות שלהם".

זומה השאיפות?

הייתי שמח להיות קצת בחו"ל, להוציא את האף, ולקבל חשיפה במקומות הנכונים. על אף שקשה לי מאוד לדמיין את עצמי לא בארץ, "בלי ציניות. חוץ מזה הייתי רוצה מאוד להציג בלובר, אך כנראה אצטרך למות בשביל זה, כך שזה לא יקרה בקרוב".

אמנות

אמנון דוד ער: "אנחנו חיה ארוטית. למה אנחנו אמורים להימשך? למטאטא?"

עם ספר אמן חדש בגרמניה שאלה היגר, מסביר הצייר אמנון דוד ער מה הבעיה שלו עם הליברלים ואיך מציירים פיגורטיבי בעידן ה־AI

אמנון דוד ער, "דיוקן עצמי בהקצרה", 2007 צילום: רן ארדה

לעקוב

אופיר חובב

13 במאי 2025

אחד הדימויים הבולטים המופיעים בספר החדש של האמן אמנון דוד ער מיטיב לתאר בדידות רומנטית המאפיינת את העת הנוכחית. במרכז הקומפוזיציה, כשלצדה ערבוביית חפצים היפסטרית, ניצבת מיטת עץ מינימליסטית. אישה עירומה משתרעת עליה ומישירה מבט חצי חתום אל הצופה. גבר צעיר פונה הלאה ממנה, שקוע באיפון החדש שלו. לעומתה, הוא לבוש באופן קיצוני למדי, עם מכנסי טרנינג של "אדידס" וגופייה שחורה. על ראשו משקפי שמש בולטים בעלי מסגרת לבנה. זרועותיו מקועקעות בקווים שחורים נקיים. קריקטורה של מגניב.

"ברור לגמרי שקרה ביניהם משהו, ושדקה לאחר מכן היא הושלכה הצדה ונזרקה יחד עם כל שאר הדברים המגניבים מסביב", אומר ער. "ניסיתי להביע באמצעות הסיפור של הזוג הזה כל מיני אלמנטים פוליטיים. הדברים שמאפיינים את החדר, כמו בקבוק ה'קלאב מאטה'

שזרוק מתחת למיטה או מדבקת ה־BLM עם צבעי הגאווה, שמודבקת על הגיטרה החשמלית, משייכים את הגבר הזה לצד של הטובים, כביכול. הוא מחזיק בכל תפישות העולם הנכונות, אבל זה לא מונע ממנו להתנהג באופן מגעיל למישהי שהרגע חלק איתה אינטימיות. אני מנסה להגיד פה משהו על מעמד האישה וגם על המעמד הליברלי, שתפישת העולם שלו לא מחסנת אותו מלהיות מובל".

אמנון דוד ער, "הנעורים", 2022 צילום: Hans-Georg Gaul

בספר האמן Light Years, שהוציא בהוצאה הגרמנית הנחשבת Hirmer (כתבו בו בין השאר מרטין קיפר מהלובר, ד"ר איה לוריא ממוזיאון הרצליה וד"ר דורון לוריא ממוזיאון ת"א), נכללות עבודות נוספות שבדומה לעבודה הזאת, "נעורים", מנסות לדבר באמצעות ציור על המכשולים הסינתטיים שמציבות העת המודרנית ותרבות הצריכה. נושאי הציורים הריאליסטיים שלו מגוונים — החל בדיוקנאות, צעצועים ונופים עירוניים וכלה בעירום ודיוקנאות עצמיים. "איך אפשר לוותר על היופי הנשגב הזה", צוחק ער בתגובה לשאלה אם מדובר בעיסוק עצמי אובססיבי. "אני מצייר את עצמי בגלל מגבלות טכניות, וזה שקשה לשבת הרבה זמן בתור מודל. לא כל אחד מרגיש עם זה בנוח, ובעצמי אני יכול להתעלל חופשי וללא הגבלה. זה לא עיסוק נרקסיסטי, אלא עניין ביקורתי של בדיקה עצמית, אבל הוא די הולך ופוחת. בהתחלה עשיתי את זה הרבה ובשנים האחרונות עשיתי אולי שלושה או ארבעה דיוקנאות עצמיים".

אמנון דוד ער, "הנעורים", 2022 צילום: Hans-Georg Gaul

"השגרה היומיומית מספקת לנו את מה שאנחנו רוצים, אבל לא את מה שאנחנו צריכים, ואנחנו חווים תחושה של ריקנות. התפקיד של אמנות הוא לדבר על זה ולדבר על החיים. לגעת בנפש"

הספר מסכם בשביל אמנון דוד ער (52) כמה עשורים של פעילות אמנותית, שבמהלכה הציג בתערוכות יחיד וקבוצתיות במוזיאון תל

אביב (בעקבות זכיייתו בפרס שיף לאמנות פיגורטיבית), מוזיאון חיפה ומוזיאון רמת גן וכן בגלריות שונות באירופה. "החיים שלנו שוחקים ומשעממים וקשה למצוא בהם נחמה", הוא אומר. "השגרה היומיומית מספקת לנו את מה שאנחנו רוצים, אבל לא את מה שאנחנו צריכים, ואנחנו חווים תחושה של ריקנות. התפקיד של אמנות הוא לדבר על זה ולדבר על החיים. אני חושב שאמנות היא תקשורת, והמטרה שלה ושלי היא לגעת בנפש של הזולת. לגרום לו להרגיש משהו. אולי בגלל זה בחרתי בטכנולוגיה הפרימיטיבית הזאת, של ציור, שמחייב אותי למתוח בד ולתקשר עם מודלים ולחפש אור טבעי".

איך אתה מתמודד עם האתגר של יצירת אמנות פיגורטיבית בעידן הדיגיטלי? אפשר גם להסתכל על העבודות שלך מבעד למשקפיים של קיטש, דברים ש־AI היה יכול אולי לייצר בשבילי.

"אני אוהב לשחק בכוונה על העניין הזה שבין יופי לקיטש. אני מתכוון שהדברים שאני עושה יהיו קצת טראשיים. הנושאים שאני בוחר לצייר קצת טראשיים, ודרכם מתאפשר לי בדיוק לדבר על טראש ועל תרבות הצריכה ועל ייצור המוני. אני מבקש בעצם להחזיר לדברים האלה את החד־פעמיות, את האנושיות. אני מצייר צעצוע, למשל, ובוחר במודע משהו שברור שהוא חתיכת זבל צעקנית שהיצרן ייצר כדי שהילד ינדנד לאמא שתקנה לו, ואז היא נכנעת והוא משחק בזה איזה יומיים, במקרה הטוב, ואז החפץ הזה עומד בחדר המשחקים ונרקב. אני מבקש לגאול אותו משם.

אמנון דוד ער, "מזל צרופ", 2018 צילום: Hans-Georg Gaul

אמנון דוד ער, "מצב העניינים", 2020 צילום: Hans-Georg Gaul

"אני לוקח את החפץ הזה, ובודק מה מפתה בו, למה בנו אותו ככה. בזה שאני עושה את זה, אני מחזיר אותו לחד פעמיות, כי יש רק ציור אחד כזה. לציור ריאליסטי אין שום תוקף אם הוא מתייחס ל־AI. הוא צריך לתת דברים שה־AI לא מסוגל לתת. וזה בדיוק המגע האנושי והמחשבה האנושית והתהליך הרגשי שהצייר עובר אל מול מה שהוא עושה. זו חד פעמיות שאף טכנולוגיה לא יכולה לתת. נקודת המוצא הבסיסית שלי היא שיש משהו במחשבה ובראייה האנושית שאין לו

שום תחליף. היו הרבה שאמרו כבר לפני 40 שנה שהציור מת. מאז הם מתו והציור עדיין חי".

דתייה אחת התלוננה

אנחנו מדברים דרך הזום וכשהוא מסיט לכמה רגעים את מצלמת המחשב שלו נחשפת דירה צבעונית ועמוסת ציורים, עבודות אמנות וחפצים. לפני כעשור הוא עבר להתגורר בברלין עם בן זוגו, הפסנתרן הקלאסי יהודה ענבר. השיקול העיקרי לעזוב את הארץ, מסביר ער, לא היה נעוץ בעתידה העגום והמעורפל אלא בענייני היצירה שלו. "בארץ אין המון אפשרויות", הוא אומר. "סולן צריך קהל וצייר צריך לפתח קשרים מסוימים, להגיע לקהלים גדולים. הרגשתי שאם אני נשאר בארץ אני סוגר את עצמי. לא הייתי יכול, למשל, לעשות את הספר הזה בארץ. הרגשתי שאני מתחיל להיכנס אל תוך אזור נוחות, שבו הצגתי במוזיאון תל אביב ומכרתי יפה וכל מה שעשיתי הלך טוב, אבל זה היה שיקול מרכזי לעזיבה. זה מסוכן לאמן".

אמנון דוד ער, "החיים עצמם", 2016 צילום: אייל דינר

איך החיים בברלין אחרי 7 באוקטובר ועם המלחמה בעזה?

"רוב הזמן אני נמצא בסטודיו, כך שאני לא ממש חווה הבדל בין לפני ואחרי. רוב החברים המקומיים שלי באים ממעמד די דומה לשלי ואני מרגיש שאצל רובם יש הבנה של מורכבות הסכסוך. זה לא היה קל לעבור לכאן, אבל יותר ברמה האישית, לא הפוליטית הרחבה. בניגוד לאיך שמציגים את זה בארץ, אין מהומות המוניות של תומכי פלסטין, וחלק מהגרמנים שמפגינים יחד איתם לא לגמרי מבינים על מה מפגינים אלה שהם תומכים בהם. אבל עדיין יש בהפגנות האלה משהו שמפחיד את האוכלוסייה. הליברליזם איבד את דרכו והפשיסטים והפופוליסטים מרימים את הראש, אבל זה לא קורה רק בגרמניה או בישראל, אלא בכל העולם. כשמי שאמור להיות רציונלי מסתבך, אז מי שלא מאוד רציונלי מראש נעשה קיצוני עוד יותר ותופס את המושכות".

אמנון דוד ער, *Se questo è un uomo*, 2009, צילום: רן ארדה

בשיחה שלנו, כמו גם ברבות מעבודותיו, ער עוסק לא מעט במעמד הליברלי ובהשקפת העולם שלו, שלתחושתו נגועה בצביעות. "הפתרונות שהליברליזם מציע לנו מאוד בעייתיים. מה שלכאורה אמור לפתור את הבעיות של הקיום שלנו פשוט לא עובד. יש יותר ויותר דברים שאסור להגיד. כל המטרה של פוליטיקלי קורקט היא לנסח שפה חדשה לפי אידיאולוגיה מסוימת, אבל אני חושב שמותר להגיד הכל ומותר לדבר על הכל. גם אם הוא מגעיל, או עירום או ארוטי. אז מה אם הוא כזה? אנחנו חיה ארוטית ואנחנו נמשכים לאחרים. למה אנחנו אמורים להימשך? למטאטא? לאופי של מישהו?"

"כל המטרה של פוליטיקלי קורקט היא לנסח שפה חדשה לפי אידיאולוגיה מסוימת, אבל אני חושב שמותר להגיד הכל ומותר לדבר על הכל. גם אם הוא מגעיל, או עירום או ארוטי"

קצת לפני שעזב לברלין הציג ער מעבודותיו באחד המוזיאונים בארץ. "היה איזה סיור בתערוכה ומדריכה דתייה התלוננה על אחת העבודות שהצגתי, שהיתה ציור עירום", הוא נזכר. "האוצרת של התערוכה התקשרה אלי ואמרה שהציור הזה מבזה נשים ושכדאי להוריד אותו, כי עכשיו קבוצות לא ירצו לבקר בתערוכה".

אמנון דוד ער ליד אחד מציוריו. "הנוחות מסוכנת לאמן" צילום: Tomasz Lewandowski

ער התרעם. "אמרתי לה שבחרנו את העבודות יחד, ושהיא היתה איתי בחדר וקיבלנו יחד את כל ההחלטות ושאני לא מתכוון לצנזר את עצמי רק כי מדריכה דתייה באיזשהו בית ספר החליטה שהתלמידים שלה לא אמורים לדעת איך נראה גוף של אישה. זו היתה דווקא הליברליות, שביקשה לצנזר. היה ברור שזה הגיע מכפייה דתית, אבל התואנה לצנזורה השתמשה בטיעונים ליברליים כמו 'ביזוי נשים'. הציור הוצג, כמובן, בסופו של דבר".

זו לא היתה הפעם הראשונה, לדבריו, שבה ניסו להניא אותו מלהציג או לצייר משהו. בתחילת דרכו האמנותית ובמקביל לשנת הלימודים

היחידה שלו בבצלאל (שלאחריה פרש מלימודי אמנות) התפרנס מאיור קריקטורות ב"מעריב" וב"ידיעות אחרונות". "זה פירנס אותי לא רע, אבל היה לי ברור שאעזוב בשלב מסוים. התפקיד שלי בחיים הוא לצייר ולעשות אמנות שאינה מגויסת לשום רעיון, חוץ מלאמת הפנימית שלי".

למה הכוונה?

"כשאמנות מגויסת לטובת איזו עמדה או איזה רעיון היא הופכת אמנות מגויסת. העיסוק העכשווי שלי בפוליטיקה הוא לא ספציפי ולא מוגבל למי אמר מה ולמי. אני עוסק בדברים האוניברסליים שנוגעים בנפשות שלנו כתוצאה מתרבות השפע, מהרשתות החברתיות, מתקשורת ההמונים ומכך שהעולם נהיה פחות ידידותי לטבע. אני מראה את הפלסטיק ועובר דרכו בניסיון להבין מתוכו משהו על העולם. זה הרבה יותר מפוליטיקה ומסטיקרים של 'פאק בן גביר' או 'פרי פלסטיין'. זה לא הפוליטיקה הזאת אלא איך שאנחנו מרגישים בנוגע אליה".

הצג עוד

מערכת | הנהלה | מדיניות פרטיות | תנאי שימוש | צרו קשר |
רכשו מינוי | ביטול מינוי דיגיטלי | שאלות ותשובות | פרסמו אצלנו

חדשות, ידיעות מהארץ והעולם - הידיעות והחדשות בעיתון הארץ. סקופים, מאמרים, פרשנויות ותחקירי עומק באתר האיכותי בישראל

© כל הזכויות שמורות להוצאת עיתון הארץ בע"מ

תלוי על הצלב: חופש הביטוי של האמן אמנון דוד ער

אחרי שפסל של רונלד מקדונלד כישו הוסר ממוזיאון חיפה, מציג אמנון דוד ער גרסה משלו לצלב במוזיאון תל אביב: "חופש הביטוי חשוב יותר מרגשות הציבור"

רעות ברנע 20.03.19 08:28

ישו מתנשא לגובה 2.30 מטר. כלומר היצירה הענקית "הזהו האדם" של האמן אמנון דוד ער, שבה תלויה דמותו של דמותו של גבר ערום על רקע צורת צלב, מיתמרת לגובה הזה.

קראו עוד בכלכליסט:

- [התחנה המרכזית לאמנות](#)
- [Klone יוצא מהקיר: האמן איגור רבליס מציג תערוכת יחיד](#)
- [המנהל האמנותי של הקאמרי: "עייפתי מעול ניפוץ החלומות של אחרים"](#)

"זו גרסה שלי לצלב של ישו" מסביר ער, "אבל זה דווקא ציור אנטי-דתי. אני מצייר את ישו חי וערום, ובעצם הדבר היחיד שמרמז על היותו הצלב הוא הבד, שהוא בצורה של צלב ענק".

ההצגה של עבודה כזו בתערוכה במוזיאון תל אביב החוגגת עשור ליסודו של פרס שיף היוקרתי לאמנות פיגורטיבית-ריאליסטית היתה אולי עוברת לסדר היום בזמן אחר, אבל רק לפני חודשיים הורתה ראשת עיריית חיפה החדשה עינת קליש רותם להסיר עבודה של יאני לינון הפיני, שבה הוצג רונלד מקדונלד כאותו צלב, מתערוכה במוזיאון חיפה — פרשייה שעוררה סערה לא קטנה שזכתה לשם "פרשת מק-ישו".

היסט כשבחרת ביצירה הזאת לתערוכה?

"חשבתי פעמיים ואני עדיין חושב. אין לי כוונה להתריס. זו הבעת דעה באמנות וכל עוד לא מדובר בקריאה לאלימות — היא לגיטימית. העבודה היא ההפך מזה, היא נקראת על שם ספרו של פרימו לוי שחזר מהתופת של השואה. זה ציור עם מסר הומניסטי ופלורליסטי ואם מישהו יפגע ממנו — לא נורא. השתתפתי בעצמי בתערוכה בחיפה שבה התעוררה סערת מק-ישו וקצת נעלבתי שאת שלי לא ביקשו להוריד", הוא צוחק. "עם כל הכבוד לאנשים שבאמת נפגעו, הזכות לחופש ביטוי עולה במקרה הזה על רגשות של ציבור מסוים. קודם שיתחשבו במדינה שלנו בזכויות אדם ואחר כך נדבר על רגשות שמהם נפגע ציבור מסוים".

בתחילת דרכך היית קריקטוריסט פוליטי. מה קרה לדחף שלך להתריס מאז?

"הייתי קריקטוריסט למחייתי", מדגיש ער, "ככה פרנסתי את עצמי בתחילת הדרך, אבל מההתחלה הייתי צייר. העמדות שלי לא התרככו כהוא זה, אפילו להפך. אבל, אני לא פוליטיקאי ואני לא חושבת שאמנות צריכה להיות פוליטית במובן של שמאליזם כי אז היא תהיה מאד מוגבלת. הדברים שאני מנסה לדבר עליהם הם רחבים יותר מבחינה אוניברסלית ואנושית. הציור של ישו הוא ציור שעוסק באינדידואל, זה שלא מקבל על עצמו את העדריות, את עול השמיים. זה ציור פוליטי, אבל לא מתריס, אלא מביע עמדה הומניסטית".

היאוש בברלין יותר נוח

ער (45) מצייר למעלה מ-20 שנה. הוא למד שנה אחת בבצלאל ועזב, ומאז פועל בסגנון ריאליסטי בעיקר, כשטכניקת הציור שלו דומה לזו שהיו משתמשים בה בימים עברו, לפני המצאת המצלמה. הדמויות, זו שלו ושל אחרים - היו תמיד המוטיב המרכזי בעבודותיו. הוא הציג במוזיאונים וגלריות בארץ ובעולם ובשנת 2009 הציג את תערוכת היחיד הנרחבת ביותר שלו במוזיאון תל אביב לאמנות, הודות להיותו הראשון שזכה בפרס שיף. עתה, לרגל עשור לפרס, הוא

ציוריו של דוד ער, מהתערוכה שחוגגת עשור לפרס שיף. "את הכל אני מצייר ממודלים חיים, לא מצילום". צילומים: אייל דינר, תומאס לוונדובסקי
צילום: אייל דינר

משתתף בתערוכה מיוחדת שנפתחה בשבוע שעבר ומציגה את עבודות עשרת הזוכים בפרס בעשר שנות קיומו, ובהם דוד ניפו, פאטמה שנאן ומתן בן כנען.

בחמש השנים האחרונות ער חי ועובד בברלין. "לפני כמה שנים הרגשתי שבארץ הגעתי לכל מה שאפשר להגיע - הצגתי תערוכות יחיד במוזיאון תל אביב והבנתי שאני מתחיל לגרד תקרת זכוכית ושאין לי יותר לאן להתפתח, אז החלטתי לעבור לברלין, הבירה האירופית היחידה שבה דברים עדיין קורים, שיש בה תחושה של התחדשות תרבותית".

מה אתה חושב על האקלים הפוליטי בישראל ויחסו ליצירה, לתרבות?

"אפילו שאני לא בארץ, אני מעורב רגשית במה שקורה כאן וכואב את זה על בסיס יומיומי. לאום או מדינה אינם ערכים, הם מבנים. ערכים הם יושרה, הגינות, השכלה. אחד הדברים שמכאיבים לי הם שתרבות לא נחשבת ערך. הרצל היום היה נחשב בוגד, הוא כתב בדיוק את מה שרוותם סלע אמרה. אנחנו האמנים לא נתקן את המצב, בטח לא בציר, אבל האמנות שלי היא פוליטית בזה שהיא מדברת על המקום של האדם בימינו. על החוויה האישית האוניברסלית בעולם הקפיטליסטי".

צילום: אייל דינר

"הזהו אדם". פרשנות לטקסט של פרימו לוי. צילום: רן ארדה
"משקיע שנים בכל יצירה"

בתערוכה הנוכחית מציג ער עבודות שכולן מוצגות לראשונה בישראל, רובן מהשנים האחרונות. לצד הצלוב, מוצגות בתערוכה הנוכחית גם שתי עבודות גדולות מימדים, ראשונות מתוך מחזור של חמש עבודות בנושא "החיים" עליהן עובד ער כבר שלוש שנים. "לוקח לי שנים ליצור כל עבודה" הוא אומר, ולא בציניות.

"כל מה שאני עושה מצויר מן החי, עם מודלים בסטודיו, ללא צילום. ככה אני עובד מאז ומתמיד. צילום מבחינתי הוא משהו שמקפיא רגע מסוים וכבר עושה לו איזו עריכה, מגביל אותו. אותי מעניין לעבוד מול המציאות ולא מול צילום כי

צילום: Tomasz Lewandowski
 אמנון דוד ער: "את הכל אני מצייר ממודלים חיים, לא מצילום". צילומים: אייל דינר, תומאס לוונדובסקי
 היא כל הזמן זזה, מתקיימת, מתחדשת ומשתנה. מעניין אותי ללקט מתוך האינסוף הזה את הדברים שרלוונטיים לי, שיכולים להעביר את הנושא ואת האווירה".

דרך העבודה הזו לא מגבילה מאד?

"זה מקשה כי זו עבודה שמצריכה המון זמן. אבל לא באנו ליהנות. אני מצייר כי אני אוהב לצייר, לא כי אני מחפש את הקל. אני מחפש את המאתגר והמעניין".

אומנות הרווח

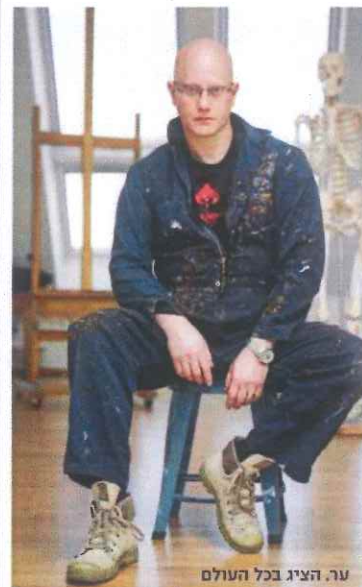
דוח מקיף על עולם האומנות מצביע על גידול בשיעור 6% במכירות ב־2018. אולם הגלריות הקטנות נדחקות לטובת הסוחרים הגדולים. אומנות היא עולם עסקי בעל שורה תחתונה אחת: רווח. מסביר הצייר אמנון דוד ער: וגם: איזו מכללה מציעה לכם פרנסה טובה ממזיקה?

08

אבי ליטל

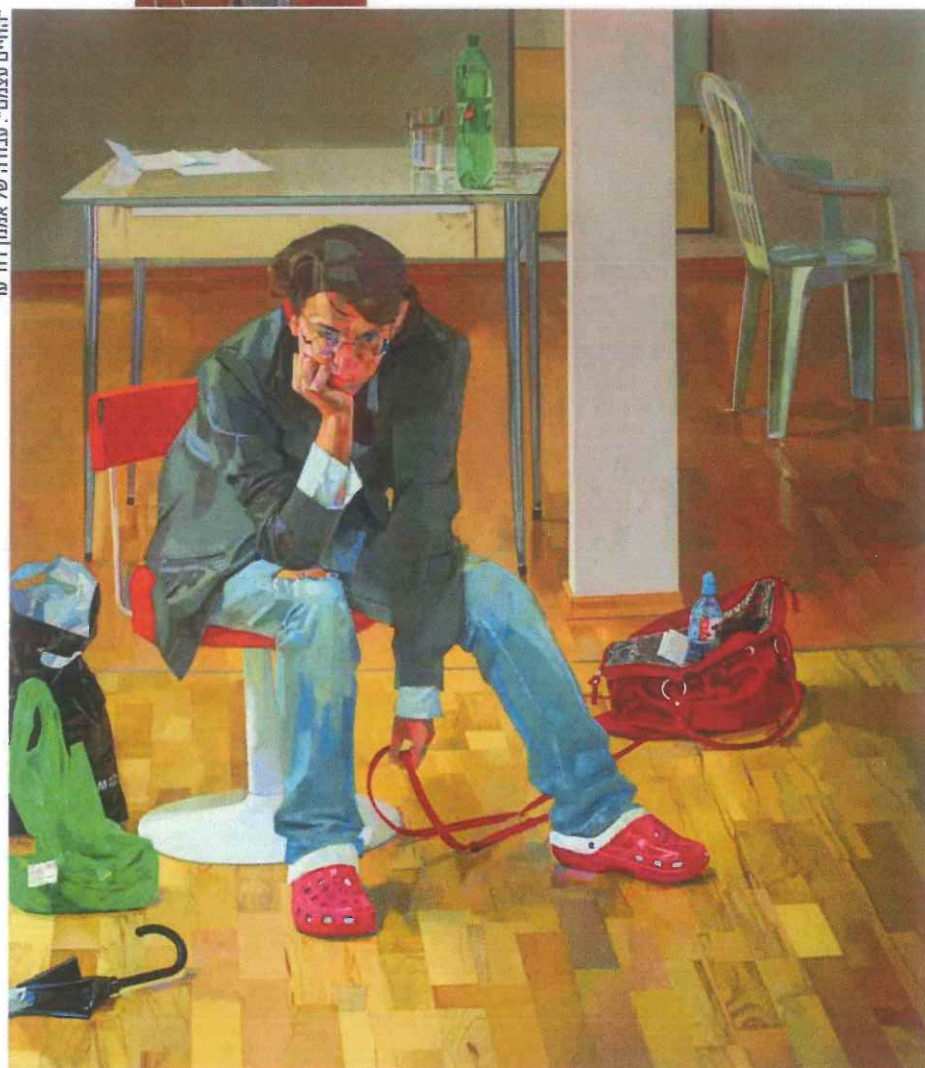
בשנת 2018 גדל שוק האומנות העולמי ב־6%, ל־67.4 מיליארד דולר במכירות - כך על פי דוח שכתבה לאחרונה הכלכלנית המוערכת ד"ר קלייר מקאנדרו. את הרווח פרסמו שניים מגופי האומנות העכשווית הנחשבים והגדולים בעולם: Art Basel ו־UBS.

סכום זה הופך את 2018 לשנה השנייה ברווחיותה בעשור האחרון. היא מפגרת רק אחרי שנת 2014 - אז הסתכמו המכירות ב־68.2 מיליארד דולר. למרות הנתונים המלמדים על צמיחה, נראה כי פחות ופחות יריים נהנות ממנה. לפי הדוח - וכן לפי דברים שפרסמה הפלטפורמה המקוונת לאומנות Artzy -

צילום: thomas lewandowski

ער. הציג בכל העולם

החיים עצמם. עבודה של אמנון דוד ער

אומנות היא עולם עסקי בעל שורה תחתונה אחת: רווח

אומנם דוח מקיף על שוק האומנות העולמי הצביע על גידול של 6% במכירות ב־2018, אך הגלריות הקטנות נדחקות לטובת הסוחרים הגדולים. "כבהרבה תחומי עסק", מסביר הצייר הישראלי הפועל בברלין אמנון דוד ער, "הגופים הגדולים והחזקים דוחקים את רגליהם של העסקים הקטנים, שבהרבה מקרים דווקא מסמנים מגמה של חדשנות"

57% מהסוחרים ראו בשנה שעברה כיצד המכירות שלהם יורדות. מדובר בהמשך ישיר של מגמה הנמשכת לאורך העשור האחרון, שבמסגרתה טף כל המכירות עלו ב־9%, אולם כמות היצירות שנמכרו ירדה ב־9%.

ב־2018, פחות מ־5% מסוחרים האומנות היו אחראים ל־50% מהמכירות בתחום. סוחרים שסך עסקאותיהם עמד על רבע מיליון דולר, וכאלה שסך עסקאותיהם עמד על בין 250 ל־500 אלף דולר, ראו ירידות במכירות בשיעור של 18% ו־4% (בהתאמה). לעומתם, סוחרים במחזוריים הגבוהים ביותר באותו מחזור שנתי - כלומר כאלה שסך עסקאותיהם עומד על 10 עד 50 מיליון דולר, או על יותר מ־50 מיליון דולר - נהנו מעלייה במכירות בשיעור 17% ו־7% (בהתאמה).

"אני מופתע מהנתונים ברוח", אומר הצייר אמנון דוד ער, החי ופועל בברלין בחמש השנים האחרונות. "אחת התפיסות הרווחות גורסת שעולם האומנות עסוק בחיפוש תמידי אחר חדשנות הן בפן היצירתי הן בפן העסקי. אבל אם נתבונן

68198347-6	25/04/2019	מעריב השבוע - עסקים	עמוד 9	2/2	11.11x31.21
חיים שי - 51740					

ו'נקטפים' מידה", היא הסבירה. משמעות הדבר היא כי בניגוד להשקעות המוקדמות בעולם העסקים, רק לעתים נדירות רואות גלריות אלו החזרה ניכרת על ההשקעה שלהן. "ההבנה הזו, באיזו עמדה מסוכנת נתונות חלקן, באמת מכה בנו ומחלחלת פנימה", אומרת מקאנדרו. עמדה זו גם עוזרת להסביר את הירידה בפתיחת גלריות חדשות בעשר השנים האחרונות, היא מוסיפה. משנת 2008 ועד 2019 צנח מספר הגלריות החדשות שנפתחו מדי שנה ב-86% - כך על פי הדוח שכתבה. "כבהרה תחומי עסק, הגופים הגדולים והחזקים דוחקים את רגליהם של העסקים הקטנים, שבהרה מקרים דווקא מסמנים מגמה של חדשנות", מסכים ער, שעבודותיו מיוצגות

הנתונים מדברים בעד עצמם: בשנה החולפת, פחות מ-5% מסוחרים האומנות היו אחראים ל-50% מהמכירות

באוספים החשובים לן לבטניק וסר רונלד כהן, ובמיטב הירידים (נורדארט, המבורג ביאנל, ראליסמוס אמסטרדם, ארמורי שואו בניו יורק, ארט מונאקו ועוד).

"בארץ, כמובן, כל השדה צר בהרבה", הוא מוסיף, "אף שהוא גדל בהתמדה, מעטים הם האספנים היכולים להשקיע סכומים שיגרדו את התחתית של מקביליהם הגדולים בחו"ל. מצד שני, השוק בארץ - ברומה לשוק המסעדות - מתאפיין בשנים האחרונות בדינמיות גדולה יותר. "דוגמה למגמה חדשנית שספק אם הייתה מקבלת פתחון פה דומה בשווקים בחו"ל היא תערוכת זוכי הפרס ע"ש חיים שיף במוזיאון תל אביב לאומנות: החלל הגדול במוזיאון מוקדש לה. עד לפני כעשור, איש לא היה מעלה על דעתו שדבר כזה יוכל להתקיים".

בנתונים נראה בנקל שמדובר בעולם עסקי לכל דבר - השורה התחתונה בו, כבכל עסק אחד, היא פרווחים. בעשור שחלף קיבע ער את מעמדו כאחד האומנים המוערכים. הוא הציג בשורה של תערוכות בארץ (מוזיאון תל אביב, מוזיאון רמת גן ועוד) ובחו"ל (פורום גלרי ניו יורק, וויליאמס באמסטרדם, מדיצ'י גלרי וקייב גלרי בלונדון ועוד). ער היה הראשון שזכה בפרס שיף היוקרתי, והוא מציג כעת במוזיאון תל אביב בתערוכה קבוצתית לצד עשרת הזוכים האחרים בפרס זה לאומנות פיגורטיבית-ריאליסטית.

"אומנם הגלריסטים והמוזיאונים קובעים אופנות", הוא מוסיף, "אבל הם גם עלולים להישאר מאחור בכל שינוי של מגמה או אופנה. לכן, באופן שעשוי להיחשב למפתיע, שוק האומנות העולמי נוטה לקבל עליו רק סיכונים מחושבים מאוד, ובסך הכל הוא מראה שמרנות מסוימת - הגטייה לקדם אומנות שכבר הוכחה כרווחית, ובמסגרות שכבר הוכיחו את עצמן. גם במכירות פומביות, את המחירים הגבוהים ביותר ישיגו כמעט תמיד האומנים המבוססים ביותר, שכבר הרוויחו את מקומם בפנתיאון של תולדות האומנות".

"הרבה אנשים הצליחו לא רע בכלל בשנת 2018", הוסיפה מקאנדרו. "אולם הייתה גם תחושה של 'תודה לאל שעברנו את זה. מה הדבר הכא שיעומד לקרות?'". ייתכן כי תחושת השבריריות, בעיקר בקרב הגלריות הקטנות יותר, עומעמה במקצת בשל האמון שחלו בכמה אומנים שיודעים למכור.

על פי הדוח שפורסם, בקרב הגלריות העובדות רק בשוק העיקרי, 63% מכל המכירות שלהן נבעו ממכירה של שלושת האומנים הפופולריים ביותר של כל גלריה; בממוצע, אומן אחד היה אחראי ללא פחות מ-42% מערך המכירות של אותה שנה בגלריות אלו. אומנים מבוקשים אלו לרוב נחשפים על ידי סוחרים גדולים יותר, עובדה שתרמה לדינמיקה של מה שמכונה "כלכלת כוכב בעולם האומנות", כפי שציינה מקאנדרו בעבר ב-"Artsy". גלריות קטנות יותר משקיעות כל כך הרבה מאמץ, זמן וכסף באומנים בתחילת דרכם, ואז הם מבשילים

צילום: ויטורס

